

Onze geweldige tijd. [16 november 1918]

16 november 1918 Onze geweldige tijd.

Zullen de laatste Juli-dagen en de eerste zomer-drukkende Augustusdagen van 1914, toen de strijd uitbrak en daarmee Europa grootenlijks in het lichte-laaie van den schier alles verzengenden oorlogsvuurgloed kwam te staan, voor ons allen onvergetelijke momenten in het leven blijven – een merkwaardige dag is het zeker ook geworden, na ruim 4 lange jaren van dood en ellende,

Maandag 11 November 1918,

de dag, waarop langs de telegraafkabels den volkeren het groote en verruimende bericht werd gebracht, dat op den morgen van dien dag tusschen de twee oorlogvoerende partijen, de Entente en Duitschland, een wapenstilstand van 30 dagen is gesloten. En we kunnen er gerust direct op laten volgen: Duitschland is in het worstelperk op de knieën gevallen, het heeft zijne militaire minderheid erkend en daarmee den doodsteek laten toebrengen aan zijne militaire kaste.

Op alle fronten is de strijd geëindigd. Sneller dan, nog in den loop van dezen zomer, iemand verwacht kan hebben, is de beslissing gevallen. Nog pas vier maanden ligt het keerpunt achter ons, toen de krijgskans zich wendde in het Westen. Anderhalve maand geleden viel Bulgarije af: het eigenlijke begin van het einde. En spoedig volgden Turkije en Oostenrijk-Hongarije; geen dag verliep toen zonder groote gebeurtenissen: de afwikkeling van het proces ging al sneller en sneller. Ook op het laatst overgebleven front, het westelijke, waar van den aanvang af met de grootste verbittering gevochten is, rusten sedert Maandagochtend de wapenen. De stem van het kanon zwijgt dan nu. En het is nauwelijks denkbaar dat we in afzienbaren tijd eene nieuwe groote internationale botsing beleven zullen: de menschheid heeft te veel geleden, te veel is er in de helsche jaren, die achter ons liggen, van haar gevergd. Vooreerst dus mag men vertrouwen dat de laatste soldaat het slagveld met zijn bloed gedrenkt heeft – de laatste... van zooveel en zooveel millioenen.

Onwillekeurig gaan onze gedachten terug door vier lange, eindeloos lijkende jaren van weemoed, ergernis en zorgen – zelfs in een land als het onze, waar als door een wonder de verzengende oorlogsgloed langs gegaan is zonder het mee te sleuren. We vragen ons af, of de millioenen en millioenen doden en verminkten, het onpeilbare wee [=leed], de onherstelbare vernielingen, de verarming, eenigszins zullen opwegen tegen de onbetwistbare verbeteringen, die de groote wereldoorlog achterlaat, oprijzende uit de bouwvallen van oude en verouderde, hinderlijk geworden instellingen. En tevens mag de vraag gesteld of het uitbreken van de anarchie, die als een vaak voorkomend verschijnsel tegen 't eind van vijandelijkheden dreigend oplaait en welke als eene epidemie vanuit het Oosten komt aanstormen, niet nog een tijdperk van nieuwe ellende zal openen. Veel hangt daarbij af van de openbare meening. Een nieuwe samenleving moet worden opgebouwd en dit is van meer gewicht dan het trekken van andere grenslijnen en het brengen van andere kleurtjes op de wereldkaart.

* * *

De Maandagmorgen, de eerste dag van de week en daarnaast tevens de eerste dag van de groote tijden, die we thans doorleven, zette zich ook hier in zijne gewone kalmheid in, iets verlevendigd door de toebereidselen die op het Marktpllein en hier en daar langs de straat gemaakt werden voor de straks te houden wekelijksche markt, welke ook al onder den druk der steeds nog heerschende tijdsomstandigheden haar oud, druk vertier niet kon beloven te zullen brengen. Tot daar omstreeks een uur of negen de telegrambestellers als snelvoetige vrede-brengers het eerste telegram aan ons bureau afgaven en dat een uittreksel van de

wapenstilstandsvoorwaarden

bevatte. Deze houden in:

Onmiddellijke ontruiming van België, Frankrijk en Elzas-Lotharingen binnen 14 dagen. De troepen, die na dezen tijd nog niet vertrokken zijn, worden geïnterneerd of krijgsgevangen gemaakt.

Uitleveringen van 5000 kanonnen, in de eerste plaats die van zwaar kaliber, 30000 machinegeweren, 3000 mijnenwerpers, 2000 vliegtuigen.

Ontruiming van den linker Rijnsoever, Mainz, Coblenz en Keulen worden door den vijand bezet over een radius [=straal] van 30 K.M. diepte.

Op den rechter Rijnsoever een 30 tot 40 K.M. diepe neutrale zone, ontruiming binnen 11 dagen.

Op den linker Rijnsoever mag niets weggevoerd worden, alle fabrieken, spoorlijnen enz, moeten intact blijven.

Uitlevering van 5000 locomotieven, 150000 waggons, 10000 auto's.

Onderhoud van de vijandige bezettingstroepen door Duitschland.

70 In het oosten moeten alle troepen binnen de grenzen van 1 Augustus 1914 teruggenomen worden. Een termijn is daarvoor niet vastgesteld.

Opheffing van de verdragen van Brest-Littowsk en Boekarest.

Onvoorwaardelijke capitulatie van Oost-Afrika.

75 Teruggave van de voorraden van de Belgische bank, van het Russische en Roemeensche goud.

Uitleveringen van de krijgsgevangenen zonder wederkeerigheid.

Uitlevering van 100 duikbooten, 8 lichts kruisers, 6 dreadnoughts, de overige schepen moeten ontwapend en onder bewaking van de Geallieerden in neutrale of geallieerde haven gesteld worden.

80 Zekerheid van een vrije doorvaart door het Kattegat, verwijdering van de mijnvelden en bezetting van alle forten en batterijen, die deze doorvaart kunnen belemmeren. De blokkade blijft bestaan, de Duitse schepen moeten ook voortaan in beslag genomen worden.

85 Alle door Duitschland ten opzichte van de neutralen afgekondigde beperkingen van de scheepvaart worden opgeheven.

De wapenstilstand duurt 30 dagen.

Aan den voet der publiceering van het uittreksel der wapenstilstands-voorwaarden, gaven wij het bericht, dat de

90

ex-Duitse Keizer

die volgens een den dag d.a.v. geseind bericht afgetreden was, met zijn gevolg te Eisdan (=Eijsden) in Nederlandsch Limburg was aangekomen. Het gerucht van zijne komst op ons neutral grondgebied deed den vorigen dag reeds de ronde, doch zekerheid had

95

Weer een nieuw evenement op den Maandag morgen! Het hoofd van het groote Duitse Keizerrijk dus afgetreden, en de wijk genomen naar rustiger oorden!

100 Is de Keizer gevlucht? De meeningen hier omtrent verschillen: de eene zegt van ja, dat het geschiedde uit begrijpelijk lijfsbehoud, eene andere meening legt het weer zóó uit dat de reis van den ex-keizer als een vlucht voor onwaarschijnlijk wordt geoordeeld. Het feit, dat de keizerin, de kroonprins en de militaire leiding in Duitschland zijn achtergebleven verdient in dit verband aandacht. Meer zo, men moeten denken aan een staatsgreep met negatief karakter. De keizer zou door zich te

105 verwijderen de mogelijkheid van het vorm van tegen-revolutionnaire bewegingen wenschen te belemmeren en de gelegenheid willen geven dat de toestand in zijn land zich herstelt. In dit verband wordt het ook niet onwaarschijnlijk geacht, dat de Geallieerden thans eenig bezwaar zouden opperen tegen het verblijf van den keizer in Nederland. In nauw verband hiermede staat het geval der interneering van den keizer.

110 Naar gemeld wordt zouden de voorwaarden waaronder de keizer, die inmiddels naar Amerongen in Utrecht, naar het landgoed van Graaf van Aldenburg Bentinck, werd geleid, van gelijke waarde zijn als de geldende interneeringsbepalingen. Daarom zou men feitelijk van eene interneering hier te lande van den ex-keizer kunnen spreken, welke voorwaarden echter uit hoffelijkheid jegens den persoon van den heerscher van het Duitse rijk niet worden openbaar gemaakt. Zeker is het een wreed sarcasme van

115 het noodlot, toen de sombere autostoet Zondagochtend den zuidelijken hoek van ons land binnenkwam langs Visé, de eerste in den oorlog verwoeste Belgische stad. Vier jaren geleden stormden de groote Duitse legers ook hier langs, vernielend en moordend onder hunne hartstochtelijke, doch dom gebleken leuze: nach Paris!

120

De ex-Keizer op Nederlandsch gebied.

Over deze aankomst geven de dagbladen 't volgende:

125 Zondag 10 November omstreeks 6 uur meldde zich bij de Nederlandsche wacht aan het Witte Huis bij Eysden een reisgezelschap in 9 auto's aan. De Hollandsche schildwacht, die geen orders had, om gewapende personen toe te laten, weigerde doorgang te verleen. Overigens zegt hij, is het douanekantoor eerst om 7 uur voor het publiek geopend. De rijksontvanger vertoont zich en verklaart hetzelfde aan het inmiddels aangegroeid gezelschap, waarvan een man naar voren is getreden en mededeelt te zijn Wilhelm von Hohenzollern, Duitse Keizer. De Nederlandsche schildwacht herhaalt dat niemand door mag en op den luitenant moet gewacht worden. De rijksontvanger herhaalt, dat het kantoor om 7 uur geopend wordt. De ex-Duitse Keizer onderhoudt zich

130 intusschen met eenige boeren, die toekijken en vraagt aan den nabijstaanden of hij

weet hoeveel graden het vannacht gevoren heeft. De ex-keizer ziet er goed en opgeruimd uit. Hij praat en gesticuleert levendig met zijn omgeving. Om 7 uur wordt het gezelschap officieel geïnterneerd. De douanevisite wordt gemaakt en de ex-keizer wandelt van het Witte Huis naar het station te Eysden. In het stille lieve Eysden, dat getuige was van zooveel oorlogswee, zijn de menschen naar den mis. De wegen zijn verlaten, nauwelijks eenige boeren, die toekijken naar dit groote gezelschap zonder iets ervan te begrijpen. De ex-keizer wandelt een poos voor het station op en neer, hij praat voortdurend, wordt niet gehinderd, nauwelijks gezien, want er is schier niemand. De waardin tegenover het station zegt tot haar man: het is de Duitse Keizer, kijk maar naar zijn linker arm. De waard mompelt in zichzelf »wat zoo'n vrouwen toch een verbeelding hebben« en toch het is de voormalige Duitse Keizer. Wat een moment: wij wrijven ons de oogen. Ja toch! het is waar; daar wordt gefloten en geroepen: «Nach Paris»; een Nederlandsch officier maant tot kalmte en dreigt met onmiddellijke straf. Ja toch! wij zien ze buigen, de gegalonneerde rokken en steken diep buigen; wij zien het groeten van den ex-Keizer, wiens rol ligt in den reeds volmaakt verleden tijd. Om 8.10 arriveert de keizerlijke trein, die sinds Vrijdag te Bressoux onder stoom stond. Wilhelm stapt er in, da gordijnen worden omlaag geschoven en er is niets meer te zien. Een Duitse kolonel inderhaast aangesproken kan niets zeggen; intusschen weten wij, dat elk oogenblik de Duitse kroonprins verwacht wordt. Inderdaad komt om 8.50 een tweede vrij lange D-trein binnen, maar noch de kroonprins noch de keizerin zitten erin, alleen enkele dames en officieren. Dat op deze treinen geschoten is, is bezijden de waarheid, althans zij vertoonen er geen teekens van. De auto's zijn ook intact, de keizerlijke wapens onkenbaar door aangebracht slijk. Om 5 uur wordt de trein met aanhangsel van bagagewagen te Maastricht verwacht. De geheele lijn tot Roermond is militair bewaakt. Intusschen wandelt de burgemeester van Maastricht sinds 10 uur, steeds met den hoogen hoed op, op het perron te Maastricht. Op vele andere stationsstaat men in verwachting, doch er is niets te zien. Een trein gaat vliegensvlug voorbij. Het volk gaat zijns weegs. Over de aankomst van den ex-keizer te Maarn (U.) vanwaar hij zich naar Amerongen begaf, schrijft de N.v.d.D.-verslaggever:

De boemeltrein voerde drommen nieuwsgierigen naar Maarn heen, menschen die de bulletins en extra-edities gelezen hadden en evenals hij haastig tusschen de wielen waren gaan zitten om Wilhelm von Hohenzollern nog eens van aangezicht tot aangezicht te zien. Behalve die vele belangstellenden was er nog niemand in officieele functie. Ja, een paar Rijksveldwachters, die gevolg gegeven hadden aan de telegrafische lastgeving van een der fungeerende directeuren der Rijkspolitie om zich te Maarn te gaan melden, teneinde te assisteeren bij de interneering van den Keizer en diens staf. En toen ik op het smalle perrontje tusschen de menschen in der miezerigen motregen voortschuifelde naar een uitgang, klopte een der veldwachters van het Amsterdamsche parket mij op den schouder en zachtjes fluisterde hij: »Ik heb nooit gedacht op transport te moeten gaan met een Keizer mijnheer!« De man zeide 't niet eens schertsend, en toen ik in de wachtkamer en op het stationspleintje niet anders dan rijkspolitie zag dacht ik, zou dan heusch het einde van den Keizer zijn een vlucht, gevolgd door een wegleiden onder de hoede van gewone politieagenten. 't Werd nu een druk en levendig gedoe in de anders zoo stille omgeving. De menschen verdrongen zich ietwat zenuwachtig achter de stationshekken, afwachgend de groote gebeurtenis. Tegen half drie, toen er nog meer rijtuigen en toeterende auto's met nieuwsgierigen kwamen, begon de Rijkspolitie het terrein af te zetten. Niemand mocht op het perron blijven, maar voor de pers werd met het oog op deze bijzondere gebeurtenis een uitzondering gemaakt, al waren de orders zoo streng. Fotografen klommen op een afdakje om straks goed het uitstappen van de ex-Keizer te kunnen vereeuwigen. Allerlei geruchten begonnen tijdens het lange wachten de ronde te doen. De ex-Keizer zou niet meteen komen, Hindenburg zou alleen in den trein wezen, enz. enz. 't Sloeg drie uur, de spanning nam toe. Daar naderde eindelijk, ruim kwart over drieën de trein, langzaam, zeer langzaam, droevig plechtig. Dat was eigenlijk het meest tragische moment. Die lange trein schoot zoo plechtstatig uit de bocht, dicht en dichterbij, alsof 't een naderende begrafenisstoet was. En toen, al meer en meer naderbij komende en ons passeerende, kreeg ik het gevoel als er een film afgedraaid werd, als ware het de werkelijkheid, het echte gebeuren niet meer. 't Was doodstil geworden. De groote trein van dertien wagens stopte. Het keizerlijk rijtuig hield stil vlak voor den uitgang. Ik kon niet naar binnen kijken, want de stores achter de portierraampjes waren dicht. De ex-keizer stond opeens voor ons. Maar hij was hij nog in zijne grijze generaalsuniform en anders zag hij er uit als in 1907, toen onze Koningin hem op de Handelskade te Amsterdam begroette en hij op de vraag van Koningin Wilhelmina »Wie war die Ueberfahrt?« zoo levendig dadelijk van zijn reis vertelde en zoo zegevierend verder de stad in trok. De »opgezegde« vorst stond daar nu als een

200 gebroken man. Zijn haren waren bijna wit-grijs en zijn gezicht was bleek, zijn
gelaatsuitdrukking niet droevig, maar verlegen. Eigenlijk volkomen de gevangene, die
zich overgegeven heeft! Eenige oogenblikken sprak hij met graaf van Lijnden, den
Commissaris der Koningin en toen schreed hij naar den uitgang. Langs ons komende hief
205 hij het gebogen hoofd op en trachtte een ietwat opgewekte houding aan te nemen. Hij
bracht de hand aan de roodgebiesde generaalspet en toen gingen enkele hoeden van
omstanders van het hoofd. Het publiek kon nu, toen de ex-Keizer het uitgangshek
genaderd was, den banneling zien en daar klonk toen op eens een hoera, dat binnen
eenige seconden gevolgd werd door een schrill gefluit... De Keizer schreed verder,
geleund op een wandelstok. Geen spier vertrok zich op zijn gelaat. Bij de
210 gereedstaande auto begroette graaf [Godard Bentinck](#) hem en beiden stegen toen dadelijk
in. Maar de auto reed niet dadelijk weg. Het publiek drong nu op en weer hief de
menigte van honderden, die hier saamgestroomd was, een hoeratje aan, dat thans 't
opnieuw weer begonnen fluiten en smalend joelen overstemde. Ex-Keizer Wilhelm dankte
met een saluut voor die begroeting en begon toen een levendig gesprek met graaf
Bentinck. Hij zat in eens druk te gesticuleeren, ja 't leek wel heftig betoogen. De
215 meegekomen hoofd- en subalterne officieren uit het hoofdkwartier, onder wie zich ook
een admiraal bevond, bleven stram in de houding staan. 't Was nog hun Keizer, die in
de auto zat. Na een minuut of vier, vijf besteede de jagermeester van den graaf zijn
zitplaats naast den chauffeur en toen reed de ex-Keizer weg.

* * *

220 Welk een overweldigende tragiek, thans de opperste krijgsheer met nog eenige
getrouwen over de verwoeste Belgische landouwen in ijlende vlucht te zien aankomen.
Wat moest er in den ontegenzeggelijk grooten man zijn omgegaan toen hij vanuit zijn
auto al die verwoestingen had te aanschouwen, door de krijgers veroorzaakt, die hun
droevig bedrijf pleegden in zijn naam. Moet het den Keizer niet eene martelende
225 gewaarwording zijn geweest, eene kwelling als die waarvan ons de geschiedenis uit 't
Egypte-land verhaalt, toen een grootmacht ter bestraffing, nadat hem de oogleden
waren afgeknipt, in de felle Oostersche zon werd gezet. Doch ook voor de gekroonde
hoofden geldt het woord van Heine: man meint zu schieben, aber man wird geschoben,
230 Zonder ons hierin verder te verdiepen, zij gezegd, dat het de Pruisische, de
militaire kliek is geweest, die in Duitschland aan de touwtjes trok. Ongetwijfeld
heeft Wilhelm von Hohenzollern zijn land groot willen maken doch ter verzekering van
dien wasdom koos hij verkeerdelijk den sabel, die vaak rinkeler moest voor
machtsvertoon.
Dat echter het militarisme een tweesnijdend zwaard is, wordt thans, na den ellendigen
235 dood van vele millioenen menschen, nergens met zoo huiveringwekkende klaarheid
bewezen als aan dezen keizer, kort te voren nog de machtigste autocraat ter wereld,
nu een balling, niet veilig meer in zijn eigen land.
In verband met dit feit willen we releveeren het bericht van de grens, dat ons daarop
geseind werd als zou de

240

Kroonprins

zijn doodgeschoten. Dit bericht bleek den volgenden dag geen waarheid te bevatten
daar toen uit Maastricht gemeld werd dat hij dien dag met vier officieren over onze
grens gekomen was. Te Maastricht werd de kroonprins daarop naar de woning van den
245 Commissaris der Koningin overgebracht en later in het Limburgsche plaatsje Swalmen
geïnterneerd. Verhinderung in zijn afreis naar ons land heeft hij zeker gehad, daar
het plan bestond dat hij Zondagmorgen zich te Visé bij zijn Vader zou voegen. De
keizerin bevindt zich, in gezelschap van een der overige zoons, te Frankfort; ze
schijnt ziek te zijn.

250

De Fransche vluchtelingen

deelden zeker niet voor het minst in de heugelijke tijding van den wapenstilstand. In
Steenwijk was dit in alles merkbaar. Het communiqué, in 't Fransch vertaald, werd aan
de deuren der door hen ingenomen scholen, aangeslagen en verwekte menige hoera's.
255 Weldra ontbraken de kantteekeningen ook niet op deze billetten en vond een enthusiast
Franse hart zijn innige uiting, in potloodkrabbels aan de bovenzijde gesteld: En bas
les Boches. Ook de Fransche driekleur was spoedig boven den ingang van een paar
gebouwen geplaat als symbool van het herlevende Frankrijk herrezen uit den ellendigen
oorlogspoel.

260

* * *

Van de buitenlandsche, alles beheerschend aangelegenheden naar

onzen binnenlandschen toestand,

265 nu het gebeuren om ons heen is als een groote kalydoscoop, — 't is slechts één stap.
De telegraaf bracht nu het besluit van de regeering om tot

geleidelijke demobilisatie

270 der lichtingen en van de jaarklasse 1916 en oudere over te gaan.
Thans daghet het in den Oosten, want de soldaten naar huis beteekent de arbeidsmarkt
weer in de oude banen gebracht, ten goede komende aan nijverheid en industrie. In een
vloek en een zucht zal dit echter niet geschieden. Het geheele maatschappelijke
samenstel is ontwricht en veel tijd en veel reorganiseerend talent zal er noodig
275 blijken om alles ook maar eenigszins in het oude spoor te doen terugbrengen. Van de
jongens die nu binnenkort onder de wapens vandaan komen, moet voor velen ook werk
gezocht worden, want duizendtallen zullen er zijn, die buiten de kazernemuren
figuurlijk en letterlijk op straat komen te staan.

280 Zij die vrijwillig onder de wapenen wenschen te blijven, zullen niet behoeven te
vertrekken en de regeering stelt zich voor te bevorderen dat aan allen die met
onbepaald (klein) verlof vertrekken, de kostwinners-vergoeding voorloopig nog
gedurende een maand zal kunen worden uitbetaald.

285 Te verwachten is dat in den termijn van 14—20 November a.s. ongeveer 100.000 man met
onbepaald verlof zullen gaan. Daarvan genieten 30.000 thans zakenverlof, terwijl
blijkens de ervaring, opgedaan bij de regelingen voor het klein-verlof der oudere
lichtingen aangenomen mag worden, dat ongeveer 25 à 30.000 van de overblijvende
70.000 steun zullen behoeven.

290 Voor al deze personen is reeds tevoren een kaartregister in gereedheid gebracht. Elke
betrokkene is in de gelegenheid geweest mede te deelen, op welke wijze hij gaarne te
werk zou worden gesteld. Van zoo goed als alle kaarten zijn reeds afschriften gegeven
aan de Arbeidsbeurzen en aan de Koninklijke Nationale Vereeniging tot steun aan
miliciens; de ontbrekende worden nog deze week verzonden.

De Arbeidsbeurzen zullen zich alle moeite geven om den betrokkenen

arbeid te bezorgen.

295 In de eerste plaats komen daarvoor in aanmerking de plaatsen, die nu door
geïnterneerden worden bezet, welk aantal op ongeveer 16.000 kan worden geraamd.

300 In de tweede plaats zijn maatregelen genomen om werken, die door het Rijk of andere
autoriteiten worden uitgegeven, te bespoedigen, terwijl de minister van arbeid door
een circulaire aan de gemeentebesturen, deze heeft uitgenoodigd zooveel mogelijk voor
verruiming van werk te zorgen. Het is in het belang der werkzoekenden, zich zoo snel
mogelijk bij de Arbeidsbeurs of het correspondentschap der Arbeidsbemiddeling in
hunne woonplaats te doen inschrijven.

305 Met het oog op de demobilisatie van het leger is nog eens een beroep gedaan op de
bijzondere medewerking van Bankinstellingen, aangesloten bij de organisatie, in het
leven geroepen door de regeerings-commissie inzake het Middenstandskrediet, om thans
met bekwamen spoed te helpen die lieden, die tengevolge van de vervulling van hun
vaak zeer langdurigen dienstplicht, steun in de eerste plaats noodig hebben en
verdienen. Uitteraard echter blijven ook niet-gemobiliseerden, voor zoover zij
overigens daartoe in de termen vallen, voor een dergelijke hulp in aanmerking komen.
310 Degenen, welke steun als boven bedoeld behoeven, kunnen zich daartoe wenden tot de
aangesloten bankinstellingen en wanneer hun daarvan de adressen niet bekend zijn,
rechtstreeks met ongefrankeerde brieven tot het secretariaat der commissie, 2e
Sweelinckstraat 84, 's-Gravenhage.

315 Door bemiddeling van de commissie worden voorschotten verleend tegen matige rente in
het algemeen, tot een bedrag van f1000.— hetwelk echter, met toestemming van den
minister van financiën, kan worden verhoogd.

De Staat stelt voor dergelijke voorschotten zich borg voor minstens 55 pCt. van het
voorschot, welke garantie van den Staat stijgt naar mate door den voorschotnemer
wordt afgelost.

320 Ook voor de

voeding

325 van ons volk is het demobilisatie-besluit van gewicht. Door het huis-toe-gaan van
zoovele menschen, zal het voorradige voedsel voor de burgerbevolking, dat toch al
niet overdadig is, nog meer in quantiteit verminderen. Echter staat daar tegenover
dat de gedurende de oorlogsjaren vergaarde militaire voorraden thans vrij komen en
zoo verluiddat dat binnenkort van de in de stelling van Amsterdam opgeslagen voorraden
11.000.000 K.G. rijst voor de distributie zal worden beschikbaar gesteld.
Alles woelt dus om verandering en de

330

verruiming,

die ons volk, na zoovele jaren van angst en spanning voelt, uit zich op spontane wijze.

335

Zoodra b.v. te Groningen het nieuws bekend was werden de scholieren vrijgelaten en verspreidde de jeugd zingende en joelende in alle deelen van de stad de tijding die de menschen uit de huizen dreef. Vlaggen werden uitgestoken en de klokken luiden. Te 2 uur waren alle kerken volgepropt met menschen en te 3 uur trokken jubelende scharen achter drie muziekkorpsen door de straten.

340

De feestvreugde onder de vreemde burgers en militairen, welke Maandagmiddag reeds tot uiting kwam, werd in den avond voortgezet.

345

In het midden der stad was het een drukte en gejoel als op een grooten feestdag. Groote drommen Engelsche, Belgische en Hollandsche militairen trokken in verbroedering en omstuwde door een groote menigte, door de stad met de Engelsche en Belgische vlaggen onder het zingen van de nationale liederen, terwijl de café's goede zaken maakten. De Engelsche soldaten zongen in de koffiehuisen het »God save the king», hetwelk staande werd aangehoord. Er werden ook toespraken gehouden.

In het hotel de »Twee Steden» hielden de 5 Engelsche officieren een feestmaaltijd, maar op Scheveningen hielden de Belgen een manifestatie.

De orde werd nergens verstoord.

350

* * *

Van anderen aard, van een die zeker minder aanleiding geeft tot plezier-maken doch tot zich ernstig rekenschap geven van de gebeurende dingen, is de inhoud van het laatste 11 November-telegram, dat wij ontvingen en hetwelk inhield dat de S.D.A.P. in ons land, gebruik makende van de algemeene agitatie, zekere

355

politieke eischen

heeft kenbaar gemaakt, die door haar op een a.s. Zaterdag en Zondag te houden congres aan aan de orde zullen worden gesteld.

Deze eischen luiden:

360

1. Onmiddellijke demobilisatie, met uitkeering van behoorlijke vergoedingen, zoolang de gedemobiliseerden werkloos zijn.

2. Onmiddellijke invoering van algemeen vrouwenkiesrecht; kiesrecht voor alle meerderjarigen.

3. Afschaffing der Eerste Kamer.

365

4. Dekking der kosten van alle crisisuitgaven en sociale maatregelen door heffingen ten laste van het groot-kapitaal en van het grondbezit.

5. Socialisatie van alle bedrijven, die daarvoor in aanmerking komen.

6. Snelle en afdoende voorziening in den woningnood.

7. Verbetering van den toestand der kleine boeren.

370

8. Inwilliging van alle eischen van het program van den Bond van Ned. Dienstplichtigen.

9. Intrekking der stakingswetten van 1903.

10. Levensmiddelenvoorziening als gemeenschapszorg, met samenwerking van boeren, de landarbeiders en verbruikersorganisaties. Regeling van productie en aanvoer.

375

11. Invoering van Staatspensionneering op 60-jarigen leeftijd.

12. Aanvaarding en tenuitvoerlegging van de internationale eischen der vakvereenigingen op het gebied der sociale wetgeving (program van Bern).

13. Onverwijlde invoering van den wettelijken 8-urendag en van den 6-urendag voor ondergrondschen mijnarbeid.

380

14. Volledige werkloozenzorg onder beheer der arbeidersorganisaties.

15. Belangrijke verhooging der salarissen van werklieden en lagere ambtenaren in publieken dienst en van het spoorwegpersoneel.

385

Let op de teekenen des tijds! is nu een gebiedend woord geworden. 't Zou echter dwaas zijn, daarover veel te jammeren of er zich onredelijk beangst over te maken. We hebben hier 't onvermijdelijke en voorziene gevolg van een oorlog, die niet bij gemeen overleg, maar door de volslagen uitputting van een der partijen uitdooft.

Zoo hangt er dan een onrustige stemming in de lucht, een vage bezorgdheid waarin de blijdschap over 't groote feit: het staken der vijandelijkheden, bijna verdoofd werd.

390

Ook de Beurs is zenuwachtig - en niet zonder reden.

Volgens het N.v.d.D. zullen de politieke eischen van het bovengenoemde lijstje het groote struikelblok niet zijn.

Maar men ziet wel, waar 't bij de leiders dezer beweging op aankomt: het »kapitalisme» zal menige veer moeten laten.

395 Reeds in Duitschland schijnt de import van Russisch bolsjewisme slechts matigen
aftrek te hebben. Wat zouden we in Nederland met zoo'n product doen? vraagt dit blad.
In Nederland, wel zwaar beproefd, maar door den oorlog toch gespaard en niet zoo-pas
ontworsteld aan een tsaristisch bewind; integendeel een groote mate van democratische
vrijheid genietend!

400 Doch ook onder de intellectueelen is de partij der malcontenten volstrekt niet
onbeteekenend. Het samengaan nu van ontevreden groepen kan, op een onbewaakt
oogenblik, heel wat meer kracht uitoefenen dan men uit een stembus-statistiek zou
opmaken.

405 Maar, besluit het blad, er zijn gevallen waarin ieder redelijk en ordelievend mensch
verplicht is, front te maken tegen den druk zich schrap te zetten tegen de
stormvlagen. Zoo is 't hier: geen bolsjewisme in Nederland!

De Kamerzitting van Dinsdag, waarvan elders ons blad een verslag is opgenomen, heeft
echter de vrees voor ongeregelheden sterk doen toenemen. Deze bezorgdheid gaf onze
regeering aanleiding tot het publiceeren der volgende proclamatie:

410

Regeeringsproclamatie.

De Regeering heeft een door alle ministers ondertekende proclamatie uitgevaardigd
van den volgenden inhoud.

415 In deze meer dan ooit moeitevolle tijden ziet de regeering zich genoopt, een dringend
beroep te doen op de medewerking en den steun van alle medeburgers.

De oorlog behoort tot het verledene, naar hersteld is nog allerminst de ontwrichting
van het economische leven. Alleen met inspanning van alle krachten kan het tijdperk,
waarvoor wij thans staan, voorbijgaan zonder de meest ernstige rampen met zich te
brengen. Mochten onlusten of erger den richtigen gang van zaken belemmeren, dan moet
420 het ergste vorden gevreesd. Het voorbeeld van Rusland is een onmiskenbare baken.

Last tot demobiliseeren, voor zooveel zulks slecht eenigszins mogelijk is, *werd*
reeds gegeven. Zorg is gedragen, dat gewezen soldaten niet broodeloos zullen zijn. De
militaire voorraden worden ter beschikking van de burgers gesteld. Daardoor zullen
tal van lichtlooze gezinnen in het bezit van petroleum worden gesteld. *Vijfhonderd*
425 *duizend paar militaire schoenen* komen ter beschikking. *Goedkoope onder- en*
bovenkleeren worden dezer dagen op groote schaal verstrekt. Het broodrantsoen wordt
over eenige dagen van 200 op 280 gram verhoogd. *Kwaliteit en voedingswaarde* zullen
verbeteren. *Vet en koloniale waren* worden uit Indië spoedig verwacht. In ruime mate
zal afslachting van *paarden en schapen* ten behoeve van de vleeschvoorziening plaats
430 hebben.

De Handelsvloot is op het punt van uit te varen. Een voorloopige schikking met de
geallieerden waarborgt ons de spoedige levering o.a. van:

50000 ton Tarwe,
2000 ton Cacao,
435 6000 ton Petroleum,
1000 ton Benzine,
1700 ton Soda en Zeep,
3000 ton Looistoffen,
4000 ton Katoen,
440 1000 ton Wol.

Uit Amerika kunnen bovendien 40000 ton Graan, uit Engeland Wollen en Katoenen Garens
worden aangevoerd.

Alle schikkingen met het buitenland worden op losse schroeven gezet, als het wettig
gezag wordt aangetast.

445 Moge het gezond verstand van de overgroote meerderheid onzer bevolking haar en vooral
de minderbedeelden bewaren voor de namelooze ellende, welke haar deel zal zijn, als
de geregelde gang van zaken wordt verstoord.

Volk van Nederland, gij hebt uw positie zelf in handen.

450 Tegenover de aankondiging, dat een minderheid naar de macht zal grijpen, heeft de
regeering besloten, in het belang van de rechten en vrijheden van het gansche volk,
het gezag en de orde te handhaven.

455 Deze proclamatie laat niets aan duidelijkheid over. De ernstige woorden waarin zij is
vervat, wijzen er op dat de regeering doordrongen is van het besef dat heftige
verstoringen op alle gebied het gevolg zullen zijn van de doorvoering der door de
S.D.A.P. op touw gezette plannen, om zonder daarbij den gewonen weg te houden, hare
hervormingen met geweld te willen doorzetten. Vooral de levensmiddelenvoorziening zou
daardoor geheel schipbreuk lijden, nu de Entente-mogendheden verklaard hebben alles
te zullen achterhouden zoodra mocht blijken dat in Nederland revolutionaire
460 bewegingen losbreken. De regeering gevoelt het als haar zwaarste plicht de pogingen

15 Naspeuringen van Paul Theelen: Gebeurtenissen aan het einde van de Europeesche oorlog
tot ordeverstoring krachtig te bestrijden en zegt dat ieder die zich daaraan schuldig
maakt de regeering op zijn weg zal vinden.

Ieder Nederlander weet, dat de tijd thans rijp is voor ingrijpende staatkundige
465 hervormingen. Allerszijds wordt er op gewezen, dat de groote oorlog een wijze les is
geweest. Men is alom bereid, in grooter eendracht dan ooit te voren, saam te werken
tot de inwilliging van eischen die vroeger grooten tegenstand vonden. Alleen meent
men zich te moeten verzetten tegen de dwangmaatregelen eener minderheid, die haar zin
wil doorzetten onder de bewering dat haar rechtsgrond gebaseerd is op de
470 noodzakelijkheid en onmisbaarheid van haar partij.

* * *

Terwijl wij dit schrijven bereikt ons een telegram uit Amsterdam, meldende dat bij
eene poging door revolutionaire demonstranten om een arrestant uit de
475 Cavaleriekazerne aldaar te bevrijden,

3 personen werden gedood en 9 gewond.

Moge dit niet de voorbode zijn van een groote ellende, die kan voortvloeien uit te
heftige tegenstellingen in de gemoederen der vooraanstaande mannen, die het heil van
480 onzen vaderlandschen bodem hebben te beschermen. Hopen wij allen vurig op eene
vreedzame oplossing, die Nederland, pas verlicht door de opheffing van den
Europeeschen oorlog, spare voor den kans op den allergrootste ramp, welke een land
kan treffen: oorlog onder de eigen bevolking.

Stoomdrukkerij G. Hovens Gréve Steenwijk
485 [Opregte Steenwijker courant » 16 nov 1918 - Art. 27 | Delpher](#)
[The Treaty of Versailles, June 28, 1919](#)

Onze geweldige tijd. [16 november 1918].....1
Naspeuringen van Paul Theelen: Gebeurtenissen aan het einde van de Europeesche oorlog
.....1
Maandag 11 November 1918, ...1
wapenstilstandsvoorwaarden 1
ex-Duitsche Keizer 2
De ex-Keizer op Nederlandsch gebied. 2
Kroonprins 4
De Fransche vluchtelingen 4
onzen binnenlandschen toestand, ...4
geleidelijke demobilisatie 5
arbeid te bezorgen. 5
voeding 5
verruiming, ...6
politieke eischen 6
Regeeringsprodamatie. 7
3 personen werden gedood en 9 gewond. 8

490

Our wonderful time.

[November 16, 1918]

495

Our wonderful time. Will the last days of July and the first summer-pressing August days of 1914, when the fighting broke out and with it Europe became largely ablaze with the almost all-consuming fire of war, remain unforgettable moments in the lives of all of us - a remarkable day has it certainly become, after more than 4 long years of death and misery,

500

Monday November 11, 1918,

505

the day on which the telegraph cables brought the great and broadening news to the people that on the morning of that day an armistice of 30 days had been concluded between the two belligerent parties, the Entente and Germany. And we can safely say immediately: Germany has fallen to its knees in the wrestling arena, it has recognized its military minority and thus dealt the death blow to its military caste. The battle has ended on all fronts. The decision was made faster than anyone could have expected in the course of this summer. The turning point is only four months behind us, when the fortunes of war turned in the West. A month and a half ago, Bulgaria was eliminated: the actual beginning of the end. And soon Turkey and Austria-Hungary followed; not a day passed without major events: the completion of the process went faster and faster. Arms have also been resting since Monday morning on the last remaining front, the western one, where the fighting has been with the greatest bitterness from the start. The voice of the cannon is now silent. And it is hardly conceivable that we will experience another major international clash in the foreseeable future: humanity has suffered too much, too much has been demanded of it in the hellish years that lie behind us. First of all, one can trust that the last soldier has soaked the battlefield with his blood -the last... of so many and so many millions.

510

515

525

530

Our thoughts involuntarily go back through four long, seemingly endless years of melancholy, annoyance and worry - even in a country like ours, where, as if by some miracle, the scorching glow of war has passed by without taking it away. We wonder whether the millions and millions of dead and maimed, the unfathomable woe [= suffering], the irreparable destruction, the impoverishment, will in any way outweigh the indisputable improvements left behind by the great world war, rising from the ruins of old and outdated settings that have become a nuisance. And the question may also be asked whether the outbreak of anarchy, which flares up threateningly as a frequent phenomenon towards the end of hostilities and which comes rushing in like an epidemic from the East, will not open up another era of new misery. Much depends on public opinion. A new society must be built and this is more important than drawing different border lines and putting different colors on the world map.

* * *

535

540

Monday morning, the first day of the week and also the first day of the great times that we are currently living through, also started here in its usual calm, somewhat enlivened by the preparations that were taking place on the Market Square and here and there along the street were made for the weekly market to be held later, which, even under the pressure of the prevailing time conditions, could not promise to bring its old, busy entertainment. Until around nine o'clock the telegram senders, like swift-footed peace bringers, delivered the first telegram to our desk and that an extract of the

armistice terms

545

contained. These include:

Immediate evacuation of Belgium, France and Alsace-Lorraine within 14 days. Troops that have not left after this time are interned or taken prisoner of war. Deliveries of 5,000 guns, primarily those of heavy caliber, 30,000 machine guns, 3,000 mine throwers, 2,000 aircraft.

550

Evacuation of the left bank of the Rhine, Mainz, Coblenz and Cologne are occupied by the enemy over a radius [= radius] of 30 km depth.

On the right bank of the Rhine, a neutral zone 30 to 40 km deep, evacuation within 11 days.

555

Nothing may be removed from the left bank of the Rhine, all factories, railway lines, etc. must remain intact.

Delivery of 5000 locomotives, 150000 wagons, 10000 cars.

Maintenance of the enemy occupying forces by Germany.

In the east, all troops within the borders of August 1, 1914 must be taken back. A term has not been set for this.

560 Abolition of the Brest-Littowsk and Bucharest treaties.

Unconditional capitulation of East Africa.

Return of the Belgian bank's stocks of Russian and Romanian gold.

Extraditions of prisoners of war without reciprocity.

565 Delivery of 100 submarines, 8 light cruisers, 6 dreadnoughts, the remaining ships must be disarmed and placed under Allied guard in a neutral or Allied port.

Guarantee of free passage through the Kattegat, removal of the mine fields and occupation of all forts and batteries that could hinder this passage.

The blockade continues, the German ships must also be seized from now on.

All restrictions on shipping imposed by Germany against neutrals are lifted.

570 The ceasefire lasts 30 days.

At the foot of the publication of the extract of the armistice conditions, we announced that the

575 ex-German Emperor

which according to one day had resigned upon notification, had arrived with his entourage in Eysden [=Eijsden] in Dutch Limburg. The rumor of his arrival on our neutral territory had already started doing the rounds the previous day, but there was no certainty yet.

580 Another new event on Monday morning! So the head of the great German Empire abdicated and fled to quieter places!

Has the Emperor fled? Opinions differ on this matter: one says yes, that it happened out of understandable self-preservation, while another opinion explains it in such a way that the ex-emperor's journey as a flight is judged to be improbable. The fact

585 that the Empress, the Crown Prince and the military leadership remained behind in Germany deserves attention in this context. More like that, one should think of a coup d'état with a negative character. By removing himself, the Emperor would like to hinder the possibility of counter-revolutionary movements and give the opportunity for the situation in his country to recover. In this context, it is not considered

590 unlikely that the Allies would now raise some objection to the Emperor's stay in the Netherlands. Closely related to this is the case of the internment of the emperor. It is reported that the conditions under which the emperor, who was now led to Amerongen in Utrecht, to the estate of Count van Aldenburg Bentinck, would be of equal value to the applicable internment provisions. Therefore, one could actually speak of an

595 internment here in this country of the ex-emperor, the conditions of which, however, out of courtesy to the person of the ruler of the German Empire, are not made public. It is certainly a cruel sarcasm of fate when the somber car procession entered the southern corner of our country on Sunday morning past Visé, the first Belgian city destroyed during the war. Four years ago, the great German armies also stormed past
600 here, destroying and killing under their passionate, but proven stupid slogan: nach Paris!

The ex-Emperor in Dutch territory.

The newspapers report the following about this arrival:

605 On Sunday, November 10, around 6 a.m., a traveling group in 9 cars reported to the Dutch guard at the White House [Witte Huis] near Eysden. The Dutch sentry, who had no orders to admit armed persons, refused to grant passage. By the way, he says, the customs office is only opened to the public at 7 am. The State Receiver shows up and explains the same to the group that has now grown, of which one man has stepped

610 forward and announces that he is Wilhelm von Hohenzollern, German Emperor. The Dutch sentry repeats that no one is allowed through and must wait for the lieutenant. The government receiver repeats that the office opens at 7 am. In the meantime, the ex-German Emperor is talking to some farmers who are watching and asks those nearby if he knows how many degrees it froze last night. The ex-emperor looks good and tidy. He

615 talks and gesticulates lively with those around him. The group is officially interned at 7 am. The customs visit is made and the ex-emperor walks from the White House to the station in Eysden. In the quiet, dear Eysden, which witnessed so much war woes, people are at mass. The roads are deserted, hardly any farmers, who watch this large group without understanding anything. The ex-emperor walks up and down in front of

620 the station for a while, he talks constantly, is not bothered, is hardly seen, because there is hardly anyone there. The landlady opposite the station says to her husband: it is the German Emperor, just look at his left arm. The innkeeper mutters to himself "what imaginations such women have" and yet it is the former German

Emperor. What a moment: we rub our eyes. Yes! it's true; there they whistle and
625 shout: «Nach Paris»; a Dutch officer urges calm and threatens immediate punishment.
Yes! we see them bend, the fitted skirts and stitches bend deeply; we see the
greetings of the ex-Emperor, whose role lies in the already perfect past time. At
8.10 the imperial train arrives, which had been under steam at Bressoux since Friday.
630 Wilhelm steps in, the curtains are pulled down and nothing can be seen anymore. A
German colonel hastily spoken to cannot say anything; meanwhile we know that the
German Crown Prince is expected at any moment. Indeed, at 8.50 a second rather long D
train arrives, but neither the Crown Prince nor the Empress are in it, only a few
ladies and officers. The fact that shots were fired at these trains is far from the
635 truth, or at least they show no signs of it. The cars are also intact, the imperial
weapons unrecognizable due to the mud applied to them. The train with luggage wagon
attachment is expected in Maastricht at 5 o'clock. The entire line to Roermond is
militarily guarded. In the meantime, the mayor of Maastricht has been walking on the
platform in Maastricht since 10 am, always wearing his top hat. At many other
640 stations people are waiting, but there is nothing to see. A train passes by at
lightning speed. The people go their way. About the arrival of the ex-emperor in
Maarn (U.) from where he went to Amerongen, the N.v.d.D. reporter writes: The slow
train carried crowds of curious people to Maarn, people who had read the bulletins
and extra editions and, like him, had hastily sat down between the wheels to see
645 Wilhelm von Hohenzollern face to face once more. Apart from those many interested
parties, there was no one in an official position yet. Yes, a few National Guardsmen,
who had responded to the telegraphic instruction from one of the acting directors of
the National Police to report to Maarn in order to assist with the internment of the
Emperor and his staff. And as I shuffled along on the narrow platform among the
650 people in the drizzling drizzle towards an exit, one of the constables from the
Amsterdam public prosecutor's office patted me on the shoulder and whispered softly:
"I never thought I would have to be transported with an Emperor, sir." The man didn't
even say it jokingly, and when I saw nothing but state police in the waiting room and
on the station square, I thought that the end of the Emperor would really be a
655 flight, followed by being led away under the care of ordinary police officers. It now
became a busy and lively affair in the otherwise quiet environment. People crowded
behind the station gates somewhat nervously, awaiting the great event. Around half
past three, when more carriages and honking cars arrived with curious people, the
State Police started to cordon off the area. No one was allowed to remain on the
660 platform, but an exception was made for the press in view of this special event, even
though the orders were so strict. Photographers climbed onto a roof to immortalize
the ex-Emperor's exit. All kinds of rumors started circulating during the long wait.
The ex-Emperor would not come immediately, Hindenburg would be alone in the train,
etc. etc. It struck three o'clock, the tension increased. Finally, at a quarter past
665 three, the train approached, slowly, very slowly, sadly solemnly. That was actually
the most tragic moment. That long train shot so solemnly around the bend, closer and
closer, as if it were an approaching funeral procession. And then, coming more and
more closer and passing us, I got the feeling that a film was being played, as if it
were reality, the real event no longer. It had become deathly quiet. The great train
670 of thirteen cars stopped. The imperial carriage stopped just before the exit. I
couldn't see inside, because the blinds behind the door windows were closed. The ex-
emperor suddenly stood before us. But he was still in his gray general's uniform and
otherwise he looked as he did in 1907, when our Queen greeted him on the Handelskade
in Amsterdam and he responded so lively to Queen Wilhelmina's question "How was that
675 Ueberfahrt?" and thus continued victoriously into the city. The »cancelled« prince
now stood there as a broken man. His hair was almost white-gray and his face was
pale, his expression not sad, but shy. Actually, completely the prisoner who has
surrendered! He spoke for a few moments with Count van Lijnden, the Queen's
Commissioner, and then he strode towards the exit. As he passed us he raised his head
and tried to adopt a somewhat cheerful attitude. He touched the red-trimmed general's
680 cap and then some of the hats of bystanders came off. When the ex-Emperor had
approached the exit gate, the audience could now see the exile and suddenly a hurray
sounded, which was followed within a few seconds by a shrill whistle... The Emperor
strode further, leaning on a walking stick. Not a muscle moved on his face. At the
waiting car, Count Godard Bentinck greeted him and they both climbed in immediately.
685 But the car did not drive away immediately. The crowd now rose and again the crowd of
hundreds that had gathered here raised a cheer, which now drowned out the whistling
and scornful cheering that had begun again. Former Emperor Wilhelm thanked him for
that greeting with a salute and then started a lively conversation with Count
Bentinck. Suddenly he was busy gesticulating, yes, it seemed like he was arguing

690 violently. The senior and subaltern officers from headquarters, including an admiral, stood stiffly at attention. It was still their Emperor who was in the car. After about four or five minutes the count's hunting master took his seat next to the driver and then the ex-Emperor drove away.

695 * * *

What an overwhelming tragedy to now see the supreme warlord with a few loyal ones arriving in delirious flight over the devastated Belgian countryside. What must have gone through the undeniably great man's mind when he saw from his car all the devastation caused by the warriors who committed their sad deeds in his name. Must it not have been a torturous experience for the Emperor, a torment like that of which we are told in the history of the land of Egypt, when a great power was placed in the bright Eastern sun as a punishment, after his eyelids had been cut off. But Heine's word also applies to the crowned heads: man meint zu schieben, aber man wird geschoben. Without delving into this further, it must be said that it was the Prussian, the military clique, that pulled the strings in Germany. Wilhelm von Hohenzollern undoubtedly wanted to make his country great, but to ensure this growth he wrongly chose the saber, which often had to be rung for a display of power. However, the fact that militarism is a double-edged sword is now, after the miserable deaths of many millions of people, proven nowhere with such chilling clarity as in this emperor, recently the most powerful autocrat in the world, now an exile, no longer safe in his own country. In connection with this fact, we would like to refer to the message from the border that we were informed about

Crown Prince

715 have been shot dead. This message turned out to be untrue the next day, as it was reported from Maastricht that he had crossed our border that day with four officers. In Maastricht, the crown prince was then transferred to the home of the Queen's Commissioner and later interned in the Limburg town of Swalmen. He was certainly prevented from traveling to our country, as the plan was for him to join his Father in Visé on Sunday morning. The Empress, accompanied by one of the other sons, is at Frankfort; she seems to be ill.

The French refugees

725 certainly not least shared in the joyful news of the armistice. This was noticeable in everything in Steenwijk. The communiqué, translated into French, was posted at the doors of the schools they had occupied and caused many cheers. Soon the marginal notes were not missing on these bills and an enthusiastic French heart found its heartfelt expression, written in pencil scribbles at the top: En bas les Boches. The French tricolor was also soon planted above the entrance of a few buildings as a symbol of the revived France, risen from the miserable pit of war.

* * *

From the foreign, all-controlling affairs to
our domestic situation,

735 now that the happenings around us are like a great calydoscope, it is only one step. The telegraph now changed the government's decision

gradual demobilization

740 of the batches and of the year class 1916 and older. Nowadays it is happening in the East, because the soldiers are going home, which means that the labor market has been restored to its former position, benefiting commerce and industry. However, this will not happen in a flash. The entire social structure has been disrupted and a lot of time and a lot of reorganizing talent will prove necessary to bring everything back to the old track. Many of the boys who will soon be released from under arms will also have to find work, because there will be thousands of them who will figuratively and literally find themselves on the streets outside the barracks walls. Those who voluntarily wish to remain armed will not have to leave and the government intends to ensure that the breadwinner's compensation can be paid for a period of one month to all those who leave on indefinite (small) leave.

750 It is expected that approximately 100,000 men will go on indefinite leave in the period from 14 to 20 November. Of these, 30,000 are currently enjoying business leave, while experience gained from the arrangements for small leave of the older classes, it can be assumed that approximately 25 to 30,000 of the remaining 70,000 will require support.

755 A card register has already been prepared in advance for all these people. Each person involved has had the opportunity to indicate how he would like to be employed. Copies of almost all cards have already been given to the Labor Exchanges and to the Royal National Association to support militiamen; the missing ones will be shipped this week. The Labor Exchanges will make every effort to help those involved

760

to provide labor.

765 First of all, the places currently occupied by internees, which number can be estimated at approximately 16,000, come into consideration. Secondly, measures have been taken to expedite works issued by the government or other authorities, while the Minister of Labor has invited the municipal authorities in a circular to ensure that work is expanded as much as possible. It is in the interest of job seekers to register as quickly as possible with the Labor Exchange or the Employment Agency correspondent office in their place of residence.

770 With a view to the demobilization of the army, the special cooperation of banking institutions affiliated with the organization set up by the government committee on self-employed credit has once again been called upon to help those people with due speed, who, as a result of fulfilling their often very long military service, need and deserve support in the first place. Naturally, however, non-mobilized persons, insofar as they otherwise fall under the terms, also remain eligible for such

775 assistance. Those who require support as referred to above can contact the affiliated banking institutions and, if the addresses are not known to them, directly with unstamped letters to the secretariat of the committee, 2e Sweelinckstraat 84, The Hague.

780 Advances are granted through the committee at moderate interest in general, up to an amount of 1000 guilders, which, however, can be increased with the permission of the Minister of Finance.

785 The State guarantees at least 55 percent of such advances. The advance, which guarantee from the State increases as the advance is repaid. Also for the power supply of our people, the demobilization decision is important. Due to the return of so many people to their homes, the

quantity of food

790 available for the civilian population, which is already not plentiful, will decrease even more. However, on the other hand, the military supplies accumulated during the war years are now being released and it is reported that 11,000,000 K.G. of the supplies rice stored in the Amsterdam position [defence] will soon be released for distribution. So everything revolves around change and the

expansion,

795 that our people feel, after so many years of fear and tension, expresses itself spontaneously.

800 As soon as e.g. in Groningen the news was known, the students were released and the youth, singing and cheering, spread the news in all parts of the city, driving people out of their homes. Flags were raised and bells rang. At 2 o'clock all the churches were packed with people and at 3 o'clock jubilant crowds marched through the streets behind three bands.

The celebration among the foreign citizens and soldiers, which was already evident on Monday afternoon, continued in the evening.

805 In the middle of the city there was a bustle and cheering as on a great holiday. Large crowds of English, Belgian and Dutch soldiers, fraternized and surrounded by a large crowd, marched through the city with the English and Belgian flags singing national songs, while the cafes did a good business. The English soldiers sang "God save the king" in the coffee houses, which was listened to while standing. Speeches were also made. The 5 English officers held a banquet in the hotel 'De Twee Steden',

810 but the Belgians held a demonstration at Scheveningen. Order was not disturbed anywhere.

* * *

815 Of a different nature, one that certainly gives less reason to make fun but to take serious account of what is happening, is the content of the last November 11 telegram that we received and which meant that the S.D.A.P. in our country, taking advantage of the general agitation, sure

political demands

820 has announced that it will discuss these at a conference to be held next Saturday and Sunday.

These requirements are:

1. Immediate demobilization, with payment of adequate compensation, as long as the demobilized are unemployed.
- 825 2. Immediate introduction of universal women's suffrage; suffrage for all adults.
3. Abolition of the Senate.
4. Covering the costs of all crisis expenditure and social measures by levies on large capital and land ownership.
5. Socialization of all companies that qualify for it.
- 830 6. Fast and adequate provision for the housing shortage.
7. Improvement of the condition of small farmers.
8. Compliance with all requirements of the program of the Association of the Netherlands Conscripts.
9. Repeal of the strike laws of 1903.
- 835 10. Food provision as a community concern, with cooperation between farmers, agricultural workers and consumer organizations. Regulation of production and supply.
11. Introduction of State Pension at the age of 60.
12. Acceptance and implementation of the international demands of trade unions in the field of social legislation (Bern programme).
- 840 13. Immediate introduction of the statutory 8-hour day and the 6-hour day for underground mining work.
14. Complete unemployment care under the management of workers' organizations.
15. Significant increase in the salaries of workers and lower civil servants in the public service and of railway employees.

845 Pay attention to the signs of the times! has now become an authoritative word. However, it would be foolish to complain much about it or to be unreasonably concerned about it. We have here the inevitable and foreseen consequence of a war, which will not be extinguished by mutual agreement, but by the utter exhaustion of
850 one of the parties. So there is a restless mood in the air, a vague concern in which the joy about the great fact: the cessation of hostilities, was almost extinguished. The Stock Exchange is also nervous – and not without reason. According to the N.v.d.D. the political requirements of the above list will not be the major stumbling block. But one can see what matters to the leaders of this movement: "capitalism"
855 will have to lose many a feather. Already in Germany the import of Russian Bolshevism seems to have had only moderate popularity. What would we do in the Netherlands with such a product? asks this magazine. In the Netherlands, severely tested, but spared by the war and not just wrested from a tsarist regime; on the contrary, enjoying a large degree of democratic freedom! But even among intellectuals the party of
860 malcontents is by no means insignificant. The coming together of dissatisfied groups can, at an unguarded moment, exert a lot more force than one would conclude from a ballot box statistic. But, the magazine concludes, there are cases in which every reasonable and law-abiding person is obliged to put up a front against the pressure to brace themselves against the storm gusts. That's how it is here: no Bolshevism in
865 the Netherlands! However, Tuesday's parliamentary session, of which a report has been included elsewhere in our magazine, has sharply increased the fear of disturbances. This concern prompted our government to publish the following proclamation:

Government proclamation.

870 The Government has issued a proclamation signed by all ministers with the following contents. In these more difficult times than ever, the government feels compelled to urgently appeal for the cooperation and support of all fellow citizens. The war is a thing of the past, but the disruption of economic life has by no means been restored. Only with the effort of all forces can the era before which we are now standing be
875 able to pass without bringing with it the most serious disasters. If unrest or worse hinders the proper course of events, then the worst must be feared. The example of Russia is an unmistakable beacon. The order to demobilize, to the extent that this is at all possible, has already been given. Care has been taken to ensure that former soldiers will not be left without a living. The military supplies are made available
880 to the citizens. As a result, many light-less families will be provided with petroleum. Five hundred thousand pairs of military shoes will be made available. Cheap underwear and outer clothing are supplied on a large scale these days. The bread ration will be increased from 200 to 280 grams in a few days. Quality and nutritional value will improve. Grease and colonial goods are expected soon from the
885 Indies. Horses and sheep will be slaughtered to a large extent for meat supply. The

Merchant Fleet is about to set sail. A provisional settlement with the Allies guarantees us the prompt delivery of, among other things: 50000 tons Wheat, 2000 tons Cocoa, 6000 tons of Petroleum, 1000 tons of Gasoline, 1700 tons of Soda and Soap, 3000 tons of tanning agents, 4000 tons of Cotton, 1000 tons of wool. In addition, 890 40,000 tons of grain can be supplied from America and woolen and cotton yarn from England. All agreements with foreign countries are called into question if legal authority is compromised. May the common sense of the vast majority of our population must protect them, and especially the less fortunate, from the nameless misery that will be theirs if the regular course of events is disrupted. People of the 895 Netherlands, you have your position in your own hands. In the face of the announcement that a minority will seize power, the government has decided to maintain authority and order in the interest of the rights and freedoms of the entire people. This proclamation leaves no room for clarity. The serious words in which it is contained indicate that the government is aware that serious disruptions in all areas 900 will be the result of the implementation of the S.D.A.P. plans put in place, in order to continue their reforms by force, without deviating from the usual path. The food supply in particular would be completely destroyed, now that the Entente powers have declared that they will withhold everything as soon as it appears that revolutionary movements break out in the Netherlands. The government feels it is its greatest duty 905 to vigorously combat attempts to disrupt order and says that anyone guilty of this will find the government in its tracks. Every Dutch person knows that the time is now ripe for major political reforms. It is being pointed out on all sides that the great war was a wise lesson. There is a general willingness to work together, in greater unity than ever before, to meet demands that previously met with great opposition. 910 Only one feels that one has to resist the coercive measures of a minority that wants to get its way under the claim that its legal basis is based on the necessity and indispensability of its party.

* * *

915 As we write this, a telegram reaches us from Amsterdam, reporting that during an attempt by revolutionary demonstrators to free a detainee from the Cavalry Barracks there,

3 people were killed and 9 injured.

920 May this not be the harbinger of great misery that may arise from too intense contradictions in the minds of the leading men who have to protect the salvation of our homeland. We all fervently hope for a peaceful solution that will spare the Netherlands, newly enlightened by the ending of the European war, from the chance of the greatest disaster that can befall a country: war among its own population.